

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Analitička filozofija- I				
Šifra/kod	FIL FIL 307	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	Filozofija i sociologija – 5 Jednopredmetni studij filozofije – 4 Filozofija i druga studijska grupa - 3
Ciklus studija	Prvi (I)	Semestar	Peti (V)	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2026/2027.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja - I (Uvod u logiku) Logika sa metodologijom socioloških istraživanja – I (Simbolička logika)				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	Dr.Kenan Šljivo, varedni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 Email:kenan.sljivoj@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 126	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik/ca	Ime i prezime	Ass. Omar Mahmutović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 57 / I Email:omar.mahmutovic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 128	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 2 sata; seminar: 0 sati; vježbe: 2 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Sadržaj predmeta izlaže se kroz dva kontekstualno interaktivna sklopa. Kroz sklop I. (Filozofija logičkog atomizma) studenti se upoznaju s glavnim topikama analitičke filozofije u djelima osnivača analitičke filozofije Gottloba Fregea, Bertranda Russella, Ludwiga Wittgensteina i Rudolfa Carnapa. Ukazuje se na nužnu povezanost ove vrste filozofiranja o jezičkim svojstvima sa filozofijom matematike, sa tretiranjem iskaza kao logičke funkcije kojoj se treba odrediti istinosna vrijednost, odnosno značenje i smisao. Objašnjava se razlikovanje znaka i označenog, predmeta i funkcije, denotacije i denotiranog, određenog opisa i teorije tipova. Kroz sklop II (Primjena analitičke filozofije) studenti se upoznaju s glavnim pravcima i temeljnim filozofskim djelima unutar kojih analitička filozofija ulazi u interdisciplinarna područja povezujući kognitivnu psihologiju, kognitivnu lingvistiku, kognitivnu znanost, različite tipove logike (monotonijsku, fuzzy, devijantnu, situacijsku, epistemsku,..), informatiku, fuzzy semiotiku, i druge znanosti koje koriste različite metode i tehnike analiziranja logičke strukture iskaza, djelovanja, donošenja odluka, rješavanja problema, proizvodnje i dizajniranja reprezentacijskih i identifikacijskih struktura. Filozofija logičkog				

	atomizam i filozofija logičkog holizma se uzimaju kao najširi teorijski okviri unutar kojih se logika i jezik neposredno uzajamno određuju prema ontološkim i epistemološkim pretpostavkama mišljenja prirodnog i simboličkog svijeta.
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj predmeta jeste da prezentira povezanost logičkih, kognitivnih, lingvističkih, epistemoloških i ontoloških aspekata one filozofije koja za svoj objekt i za svoje sredstvo uzima konceptualnu analizu različitih vrsta reprezentacije: od semantičkih i strukturalnih svojstava prirodnih jezika u svakodnevnom diskursu preko artifičijelnih jezika u diskursu moderne tehnologije do jezika logičkog programiranja i semiotičkih modeliranja u kognitivnoj lingvistici. Studenti se osposobljavaju da koriste različite tehnike konceptualne analize u hijerarhijama logičkih, lingvističkih i ontoloških varijabli i da fiksiraju kontekst-senzitivne aspekte smisla i značenja reprezentacijskih struktura u logičkim, metalogičkim, lingvističkim i metalingvističkim transformacijama jednog sadržaja.
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG3 – Zdravlje i blagostanje SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje SDG 5 - Rodna ravnopravnost SDG 10 – Smanjenje nejednakosti
Ishodi učenja	Studiranjem predmeta Analitička filozofija-I student stiče određena znanja, vještine i kompetencije: Znanja 1. Zna pozitivne obrazovne činjenice o porijeklu i primjeni analitičke filozofije 2. Zna smisao, vrijednost i uotrebu jasne i precizne simboličke notacije u procesu mišljenja i izražavanja 3. Zna razlikovati hijerarhije i tipove diskursa, od objekat jezika do meta jezika 4. Zna otkriti i prepoznati semantičke paradokse u konstrukcijama iskaza koji miješaju hijerarhije referencije i samo-referencije 5. Zna izvršiti karakterizaciju i vrednovati različite koncepte istine i istinosne vrijednosti iz relacije značenja i referencije Vještine 1. Vješto otkriva nekonzistentnost u formuliranju iskaza, tvrdnji, stavova, propozicija, zahtijeva, izjava u različitoj vrsti diskursa, verbalnoj i pisanoj komunikaciji (deklaracije, obligacije, izjave, molbe, žalbe, ugovori, sporazumi, presude, naučni radovi, izvještaji komisija, saopštenja,...) 2. Vješto primjenjuje kanonsku simboličku notaciju za rasvjetljavanje logičke strukture neprecizno formulisanih iskaza, nejasnih i nepreciznih informacija 3. Vješto prikuplja i analizira prikupljene podatke, vrši njihovu klasifikaciju i vrednovanje Kompetencije 1. Obrazovne kompetencije: profesionalno i stručno vrši edukaciju učenika u nastavnom procesu ili obuku strudenata na univerzitetskom nivou za oblast filozofije 2. Naučne kompetencije: u oblasti humanističkih nauka aktivno sudjeluje u naučno-istraživačkom radu, u evropskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu 3. Istraživačke kompetencije: u oblasti humanističkih i društvenih nauka, samostalno vrši istraživanja i objavljuje rezultate u indeksiranim časopisima 4. Analitičke kompetencije: daje samostalne analize datih podataka i formuliра jasne i precizne informacije u različitim područjima društvenog života (politika, ekonomija, kultura, umjetnost,...)

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Sklop I: Porijeklo analitičke filozofije Tema 1. Uvodna odredba analitičke filozofije. Centralne topike analitičke filozofije
2.	
3.	Tema 2. Generativna simbolička kombinatorika. Nededuktivni kategorički silogizam: tabele predikacije, atribucije, supstancijacije. <i>Reimundus Lullus: Ars Generalis Ultima (Ars Magna), (1305)</i>
4.	
5.	Tema 3. Analitička simbolička kombinatorika (<i>Artis Meditandi seu Logica Inventiones</i>). <i>Gottfried Wilhelm Leibniz, Dissertatio de Arte Combinatoria, ... (1666). Anasthasius Kircher, Ars Magna Sciendi sive Combinatorica, 1669. Syntaxes Artis Miabilis.</i>
6.	
7.	Tema 4. Kritika jezika života u djelima Gottloba Fregea Zahtjev za razlikovanjem broja i brojevine oznake, znaka i označenog, smisla i značenja. Veza simboličke logike i analitičke filozofije: opća algebra i teorija skupova kao osnove simboličke logike
8.	
9.	Tema 5. Ideja o jeziku čistog mišljenja: kanonska notacija i logički calculus Koncept pojmovne kanonske notacije. Ideja o jeziku čistog mišljenja. Logički zakoni-zakoni čistog mišljenja i zakoni pojmovnog pisma.
10.	
11.	Tema 6. Ideja logičkog calculusa kao pojmovnog pisma (jezika čistog mišljenja) Temeljne postavke Fregeovog <i>Begriffsschrifts</i>: tretiranje iskaza kao logičke funkcije (logička varijabla, predikativni dio). Transformacija suda (<i>die Urteil</i>) u stav (<i>die Satz</i>).
12.	
13.	Tema 7. Jezik kao logička slika svijeta (činjenica) Temeljne ideje Logičko-filozofskog <i>Tractatusa</i> Ludwiga Wittgensteina. Znakovni jezik. Koncept činjenice, stanja stvari, stvarnosti. Jezik kao logička slika svijeta.
14.	
15.	Tema 8. Polusemestralna provjera znanja studenata
16.	
17.	Tema 9. Russellov koncept logičke funkcije Bertrand Russell: Koncept logičke funkcije u <i>The principles of Mathematics</i> (1905). U djelu <i>Principia Mathematica</i> (1910), Bertrand Russell i Alfred North Whitehead: sinergija dva znanstvena područja: matematičkog (analitička geometrija, Cantorove teorija skupova) i logičkog (simboličke logike). Logička teorija tipova - sposobna za eliminaciju semantičkih paradoksa i logičkih kontradikcija.
18.	
19.	Tema 10. Logička konstrukcija svijeta teorijskog znanja od iskaza motrenja do teorijskih iskaza Analitička filozofija kao teorija konstrukcije i rekonstrukcije, odnosno kao teorija semiotičke transformacije i prevodjenja shemata u hijerarhijama jezika od njihove dekriptivne prema čistoj sintaksi. Rudolf Carnap: <i>Der Logische Aufbau der Welt</i>
20.	
21.	Tema 11. Analiza jezika i/ili Logika kao jezik znanosti. Objekt-jezik i meta-jezik u modelima referencije i inferencije Rudolf Carnap: <i>The logical Syntax of Language</i>
22.	
23.	Sklop II: Pravci razvoja analitičke filozofije
24.	

	Tema 12. Logičke i semantičke forme upotrebe jezika u različitim tipovima govornih činjenja. John R. Searle: <i>Speech Acts</i>
13.	Tema 13. Logičko-lingvistička interpretacija iskaza anomalijuskog kauzaliteta između fizičkih djelovanja mentalnih stanja Donald Davidson: <i>Mental Events</i>
14.	Tema 14. Analitička filozofija u modelu analitičkog pragmatizma Dekompozicija vokabulara. Logika kao organon semantičke samosvijesti. Artificijelna inteligencija i analitički pragmatizam. Robert Brandom: <i>Between Saying and Doing: Towards an Analytic Pragmatism</i>
15.	Tema 15. Test 2.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja po tematskim sklopovima 2. Tematiziranje problema / problemskog sklopa 3. Pitanja i odgovori (Q&A) između sklopova 4. Vježbe (analiza izabranih topika, konstrukcija primjera upotrebe logičkih struktura u diskursu, heuristički modeli diskurzivnih situacija) 5. Seminarski rad 6. Konsultacije 7. Elektronske konsultacije 8. Upotreba repozitorija BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij). 9. Individualni dopunski kontakt sati / * 10. Uključivanje studenata u naučno-istraživački rad											
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:											
	<table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Prisutnost</td><td>10</td><td>10%</td></tr></table>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10%			
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)									
1.	Prisutnost	10	10%									

izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	2.	Aktivnost	10	10%
	3.	Test 1	15	15%
	4.	Test 2	15	15%
	5.	Pismeni ispit	30	50%
	Ukupno: 100 bodova			100%
	Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:			
	• Redovnim prisustvom nastavi i vježbama • Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima • Pokazanim znanjem na testu 1 • Pokazanim znanjem na testu 2 • Pokazanim znanjem na ispitu			
	Napomena:			
Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosjeck ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.				
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.			
Literatura	<i>Obavezna</i> 1. Ibrulj, N. (ed.): <i>Analitička filozofija. Izabrani tekstovi. Academia Analytica, 2023.</i> Dostupno na: Nijaz Ibrulj, Analitička filozofija _izabrani tekstovi - PhilPapers 2. Šljivo, K.: <i>Inferencijalizam i epistemologija. Spoznajnoteorijsko čitanje filozofije Roberta Brandoma.</i> Zagreb, Hrvatsko filozofsko društvo, 2021. Dostupno na: https://academiaanalitica.ba/wp-content/uploads/2021/04/kenan-sljivo-inferencijalizam-iepistemologija.pdf 3. Ibrulj, N. <i>Filozofija logike.</i> Sarajevo.Sarajevo-Publishing,1999. Dostupno na: Nijaz Ibrulj, FILOZOFIJA LOGIKE - PhilPapers 4. Ejvrum Strol: <i>Analitička filozofija u dvadesetom veku. Beograd, 2005.</i> 5. Ayer, Alfred: <i>Filozofija u dvadesetom vijeku.</i> Svjetlost, Sarajevo, 1990. 6. Tugendhat, E. <i>Uvod u jezičkoanalitičku filozofiju.</i> Sarajevo, Veselin Masleša, 1986 7. Frege,G. <i>O smislu i značenju. U:Gottlob Frege: Osnove aritmetike i drugi spisi.</i> Zagreb: Kruzak, 2004. 8. Wittgestein, L. <i>Logičko-filozofski traktat. Sarajevo. Veselin Masleša, 1987.</i> <i>Dodatna</i> 1. Dummitt, Michael (1992): <i>The Origins of Analytic Philosophy. Harvard Un.Press</i> 2. Glock, Hans-Johann, edit.,(1997): <i>The Rise of Analytic Philosophy. Blackwell Publishers. Reprinted 1999. Martinich, A.P. and Sosa, David (2001): Analytic Philosophy:an anthology. Blackwell Publishers.</i> 3. Strawson, P.F. <i>Analiza i metafizika. Zagreb: KruZak, 1999</i> 4. Austin,J.L. <i>How to do things with words. Oxford University Press, 1962, 1975.</i> 5. Strawson, P.F. <i>Individuals. Routledge, 1964</i> 6. Carnap, R. <i>The Logical Syntax of Language. Harcourt, Brace, New York, 1937.</i> 7. Carnap, R. <i>Der logische Aufbau der Welt. Berlin, 1928.</i> 8. Sorell, Tom and Rogers, G.A.J., edit., (2005): <i>Analytic philosophy and history of philosophy. Oxford University Press.</i> 9. MARTINICH, A.P. and SOSA, DAVID, Edit.(2001): <i>Blackwell Companions to</i>			

	<i>Philosophy. A Companion to Analytic Philosophy. Blackwell Publishers.</i> 10. Kenny, Anthony (2000): <i>Frege: An Introduction to the Founder of Modern Analytic Philosophy. Blackwell Publishers.</i> 11. <i>The Collected Works of Ludwig Wittgenstein. Copyright © Blackwell Publishers 1998. First published 1961. Second edition 1979. Reprinted 1998. Blackwell Publishers Ltd, 108 Cowley Road, Oxford OX4 1JFUK. Blackwell Publishers Inc. 350 Main Street, Malden, Massachusetts 02148 USA</i> 12. Follesdal, Dagfinn: <i>Analytic Philosophy: What Is It And Why Should One Engage In It ?</i> In: Glock, Hans-Johann: <i>The Rise of Analytic Philosophy. Blackwell Publishers, 1997, 1999. pp. 1 -16.</i>
Napomene	